

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat i Feminismes
**Direcció General de Migracions,
Refugi i Antiracisme**

**CONSULTA PÚBLICA
PRÈVIA SOBRE
L'AVANTPROJECTE DE LLEI
CONTRA EL RACISME EN
TOTES LES SEVES FORMES
I EXPRESSIONS**

**Retorn del procés
participatiu**

INTRODUCCIÓ

La Generalitat de Catalunya ha impulsat aquesta iniciativa amb l'objectiu d'identificar quina és la realitat de Catalunya en relació al racisme i amb la finalitat d'impulsar una política pública específica per eradicar el racisme en totes les seves dimensions i manifestacions. L'objectiu del present informe és prendre en especial consideració les formes estructurals, institucionals i socials del racisme, així com impulsar l'actualització i harmonització dels marcs normatius i institucionals existents de forma que es potenciï l'actuació coordinada per avançar cap a la justícia i la igualtat efectiva i real.

Aquest resum presenta els resultats d'aquest procés participatiu.

Sessió presencial el procés participatiu, Girona, 2022

NECESSITAT DE LA LLEI

Parlar de racisme incomoda ja que durant molt de temps ha estat silenciada o bé associada a actituds de certs grups d'extrema dreta. Però és urgent abordar el racisme en tota la seva complexitat, és a dir, a partir de la seva **consideració com a sistema de jerarquitza social** que classifica les persones i condiciona el reconeixement i l'accés a drets bàsics en funció de marcadors racials, culturals o religiosos a partir de la blanquitud com la norma.

El racisme està present a la nostra societat, profundament **arrelat dins la nostra història colonial** entrellaçat amb els seus vincles i normes culturals, i opera en tots i cadascun dels àmbits que la conformen, alguns més visibles, altres més subtils però no menys determinants, que condicionen el dia a dia de moltes persones i col·lectius.

El racisme és molt més que una discriminació. Això va quedar reflectit en el procés participatiu on es van identificar una sèrie de situacions de desigualtats estructurals. Moltes persones fins i tot per primera vegada van poder expressar llurs experiències.

A partir de la informació recollida en el procés participatiu es van evidenciar com aquestes identificacions, quan es fan des dels poders polítics, econòmics o socials, creen i reifiquen condicions materials de vida precàries. Això es coneix com **racisme institucional**

Per això la **importància de dotar-nos d'una llei integral** que reconegui l'impacte del racisme en la vida de les persones i pugui donar eines per fer-hi front, com també que contingui mesures de promoció de drets. **Tenir un marc jurídic amb un posicionament i un mandat clar als poder públics és un bon punt de partida per un canvi de subjectivitat col·lectiva, ja no podem mirar al costat.** Perquè no només es un problema de minories o col·lectius determinats, sinó que disposar d'un ordenament jurídic d'aquest tipus reduna positivament en benefici del conjunt de tota la ciutadania.

PROCÉS PARTICIPATIU-METODOLOGIA

Els mecanismes tradicionals de participació en aquest tipus de processos no són suficients ni eficaços. El racisme és un tema històricament invisibilitzat i obviat per les polítiques públiques. **Calia anar allà on sabem que hi ha mobilització,** on es visibilitza, té un impacte i la societat civil està donant ja una resposta.

- Hem escoltat les persones afectades en els seus espais de participació política, sovint no reconeguts com a tal i alguns sense un vincle amb l'Administració Pública.
- Hem intentat facilitar vies i estratègies de participació atenent a dificultats ja detectades com les dificultats d'idioma, els horaris i les dificultats de conciliació, els espais de cura.
- El treball per processos com a metodologia de participació comunitària per:
 - Arribar al màxim de persones i problemàtiques.

-
- Sostenir els debats i aportacions que es facin
 - Assegurar que tan el procés com el resultat siguin realment transformadors.
 - Proposta cuidada, des d'una perspectiva feminista i antiracista.

S'escull la utilització de l'enfocament de **Treball de processos i Democràcia Profunda**, com eina de facilitació per promoure la màxima participació i el màxim diversa possible i per tenir cura de que les persones es sentin còmodes i escoltades en el procés, especialment les persones que han patit i pateixen el racisme a Catalunya.

Com a consulta pública, es pretén que la participació nodreixi l'Avantprojecte de llei, ja sigui des dels **relats estructurats, reflexionats** i fruit de la reflexió i anàlisi i treball previ per combatre el racisme, com des de les experiències viscudes per les persones, per augmentar la riquesa de les aportacions, **a partir d'exemples i experiències** que tradueixen com el racisme impacte les vides humanes. És per això que les aportacions amb enfocament narratiu també es consideraven molt pertinents, on es recullen exemples i es cristalitzen conclusions, amb **reflexió col·lectiva durant el diàleg** (per exemple "llicions apreses" o propostes a tenir en compte a la llei basades en l'experiència).

És a dir, es tracta d'un procés dialògic, en que **l'objectiu és crear un espai suficientment segur per tal que les persones puguin parlar d'experiències personals** (potencialment carregades d'emoció). Aquest enfocament metodològic permet recollir les vivències de les persones que estan convidades a participar en els espais de consulta: es tracta d'anar més enllà d'un procés de participació 'convencional' - on normalment només es recullen opinions- sinó que en aquest cas es vol escoltar la veu, les vivències i experiències de les persones que són convidades a participar. **A partir d'aquestes vivències i experiències es construirà l'informe per elaborar l'avantprojecte de llei.**

Aquesta metodologia ens ha permès cuidar el procés per tal de que no fos només un procés extractivista (jo com a administració et pregunto, recullo el que tens a dir i m'ho emporto) si no que hem potenciat la creació de xarxes i plataformes entre les persones i entitats que han participat per tal de seguir treballant en l'Antiracisme en els seus territoris i puguin seguir interpel·lant i controlant el procés. Destaquem la xarxa de joves racialitzats que s'ha creat a Terres d'Ebre que estan organitzant-se de forma autònoma per denunciar pràctiques de racisme en el seu territori i la xarxa de treballadores de l'administració de Comarques gironines que s'estan reunint per debatre com incorporar la perspectiva antiracista en la seva pràctica professional.

Per nosaltres era molt important que el procés recollís com s'estava donant la conversa i la lluita sobre el racisme al territori però també que fóssim capaces d'acompanyar, de forma cuidada, la conversa allà on l'estàvem iniciant perquè ajudés a visibilitzar el racisme però també possibilités una lluita compartida per tots els agents socials i polítics i amb suport institucional. **Ha quedat palès que les persones racialitzades en el nostre país no tenen prou espais on poder compartir i denunciar el racisme**, on se les escolti sense qüestionar la seva vivència i on puguin tenir respostes a les seves necessitats en aquest àmbit. Les sessions del procés s'han convertit sovint en aquest espai. Se'ns ha donat les gràcies per obrir el debat, per reconèixer la seva experiència i se'ns ha instat a

que es continuï amb la feina perquè per a moltes persones haurem arribat tard però per a les generacions futures és urgent que ho seguim fent.

QUINA PROBLEMÀTICA, COM AFECTA EL RACISME

El procés participatiu de la llei, no només ha servit per rebre aportacions, sinó també per a constatar l'abast del racisme a Catalunya, tant el viscut en l'àmbit social o de relacions interpersonals com el rebut per part de les institucions.

El procés ha reportat un **racisme estructural** que opera des de les diferents institucions i administracions i s'ha pogut comprovar el **sentiment de negació del fenomen del racisme** per part de les mateixes institucions que el practiquen de forma sistemàtica. Cal avançar, doncs, en aquest auto-reconeixement de les pràctiques racistes de les institucions per a fer-hi front i subvertir-les, a fi de tenir uns serveis públics lliures de racisme.

Pel que fa al racisme en el marc de les relacions interpersonals, s'ha posat de manifest la **manca de reconeixement** de les persones racialitzades, que tenen vetats determinats àmbits dels espais públics o de representació social. Aquesta manca de reconeixement va entroncada directament amb el desconeixement de la continuïtat històrica del racisme, com a realitat que durant dècades han viscut generacions de catalans, ja sigui com a agressors o com a víctimes. Aquesta **continuïtat històrica necessita d'una intervenció estructurada** de revisió de les narratives hegemòniques per a poder-la revertir.

Cal destacar que, a més, s'ha reportat durant el procés les **vivències d'un racisme quotidià**, que es viu des de l'exposició a prejudicis, estereotips... fins a formes més violentes de racisme com puguin ser les agressions físiques o verbals. La manca d'acompanyament a aquest racisme "del dia a dia", la por a la denúncia o la manca de confiança en que aquesta sigui efectiva que es tradueix en **infra denúncia**, incideix en el sentiment de frustració de les persones racialitzades amb un cost important en el desenvolupament de la personalitat, com també i en el sentiment d'impunitat d'aquelles que practiquen el racisme.

Les diferents formes de racisme acaben tenint un **impacte directe sobre la salut**. Així, a part de les dificultats ja detectades d'accés al sistema, de diagnòstics que no tenen en compte les situacions personals de les persones racialitzades,

Si entrem en el detall dels àmbits, el de **l'educació** ha estat un dels que de forma més recurrents ha sortit en els debats. L'existència d'uns currículums que neguen, o fins i tot justifiquen, el racisme històric i estructural de la societat catalana; la manca de mecanismes de denúncia de situacions de racisme viscudes dins dels centres educatius; el biaix racial a l'hora d'orientar els alumnes en el marc de l'acció tutorial i que desincentiva en molts casos la continuïtat dels estudis, com per exemple la manca d'oportunitats en l'àmbit acadèmic para una noia gitana sota el pretext de les diferents capacitats o itineraris formatius, o la demora a l'hora de convalidar titulacions de

persones migrades són només alguns exemples de les aportacions rebudes en torn a l'àmbit educatiu.

L'afectació del racisme a les condicions materials de vida ha estat una constant en el procés. Des de la dificultat, o impossibilitat, d'accés a l'**habitatge** de determinades persones, només pel fet de ser racialitzades, fins a la discriminació en el **mercat laboral**, tant en l'accés a llocs de treball com en la promoció o en la percepció de salaris, ha estat constant en totes les sessions del procés. Un àmbit important i que ens interpel·la directament és l'**accés a la Funció Pública**, el del racisme en una **política migratòria instrumental** que canalitza les opcions de trobar una feina en determinats sectors del mercat de treball segmentats, generitzats i racialitzats.

Per últim, el racisme estructural deriva en xarxes victimitzants generadores de prejudicis, discriminacions i altres violències, i això pot afectar la **salut mental** de les persones. Per exemple, en l'àmbit migratori entre les causes que generen estrès, es poden incloure l'absència de suport familiar o social, la discriminació per origen ètnic o el temps que es passa al país d'acollida, la llarga durada i incertesa dels procediments migratoris i els criteris restrictius i discrecionals que els caracteritzen. Tot això genera un clima d'inseguretat sobre el futur d'una persona, amb un profund impacte en el seu present, limitant les oportunitats i restringint l'accés als serveis, l'assistència i el suport. Aquesta càrrega es porta de manera invisible, de vegades durant anys, amb conseqüències importants per a la salut i el benestar.